

Sergiu Soica

Episcopul Vasile Aftenie în dosarele Securității

Editura MEGA

Cluj-Napoca

2021

CUPRINS

Prefață	7
Studiu introductiv. Vasile Aftenie și dosarul de la Securitate	11
Aspecte biografice	19
Arestarea Episcopului Vasile Aftenie.....	30
Detenția Episcopului Vasile Aftenie.....	35
Ultimele clipe ale Episcopului Vasile Aftenie	42
Notă asupra ediției	43
Lista documentelor	45
Il Vescovo Vasile Aftenie nei dossier della Securitate. Riassunto	305
Bibliografie	311
Anexe	313
Indici de nume și localități	325

PREFAȚĂ

În conștiința multor români, dimineața zilei de 8 mai 1999 a trecut neobservată.

Atunci, în a doua zi a vizitei sale în România, Papa Ioan Paul al II-lea pășea, într-o manieră mai curând discretă, în curtea cimitirului Bellu catolic din București. Ținuse să se roage la câteva morminte cunoscute până atunci mai curând evlaviei populare. Trei dintre episcopii Bisericii Greco-Catolice – desființată în 1948 și supusă la o lungă persecuție, până la sfârșitul lui 1989 –, fuseseră înmormântați acolo în perioada comunistă.

Primul dintre cei trei, Vasile Aftenie (născut în 14 iulie 1899), a fost înhumat pe ascuns de Securitate în după-amiaza zilei de 10 mai 1950. Se sfârșise cu câteva ore mai devreme, în noaptea precedentă, la penitenciarul Văcărești, unde se afla încarcerat, după 25 martie, data când făcuse un grav accident vascular cerebral. După opt luni de anchete dure în subsolurile Ministerului de Interne, deznodământul era de așteptat, chiar și pentru un om de cincizeci de ani, cu o sănătate bună, așa cum era episcopul. Aura suferinței lui a însoțit ulterior mărturia Bisericii clandestine, fiind în același timp un semn pentru toți că martiriul pentru credință și recunoașterea lui publică nu se prea întâlnesc simultan în istorie. Într-un târziu, după o lungă și anevoioasă documentare arhivistică, i-a fost atestat martiriul în favoarea Bisericii Greco-Catolice. Episcopul Aftenie a putut intra oficial în panteonul sfinților, în 2 iunie 2019. A fost beatificat împreună cu ceilalți șase episcopi greco-catolici de Papa Francisc însuși, pe Câmpia Libertății de la Blaj.

Istoricul Sergiu Soica, fidel proiectului său de restituire a memoriei istorice, publică în acest volum documentele conținute în dosarele

episcopului Aftenie, întocmite de Securitate. Paradoxal, Securitatea a lăsat kilometri de rafturi cu dosare, dar cu certitudine nu pentru ca cercetătorii să-i poată analiza peste ani „hărnicia” distrugătoare. Ce putem surprinde, însă, din fibra acelor care au intrat sub teroarea regimului? Cu certitudine nu ceea ce compunea ca vină Securitatea în dosarele individuale. E firesc atunci ca mulți oameni să se întrebe până unde trebuie ajuns ca să nu se facă cumva jocul Răului, răscolind zelul nemerniciei.

Fără a se lăsa conturbat de polemicele în materie, autorul volumului își urmează proiectul de a întregi arhivele câtorva dintre personalitățile Bisericii Greco-Catolice trecute prin caznele vremii. În Dosarul „Vasile Aftenie”, cercetătorul avizat va fi surprins să afle, de pildă, și acte sau documente disparate, din perioada interbelică. Ofițerii Securității, fără scrupule, nu se dădeau înapoi de la nimic, căutând tot ceea ce le putea fi de folos pentru a fabrica, a reprezenta sau a sugera *răul* persoanelor arestate. Contorsionând informația, se crea delictul, evident supus și regizat interesului Securității. Atmosfera unui asemenea univers era descrisă nu numai de prostie primitivă, ci și de viclenie, răutate, cinism și, evident, violență nesfârșită. A pune în circuitul public dosare ale sinistrei Securități nu este doar o simplă transcriere de hârțogării. Sergiu Soica a depus eforturi să ne-o spună, străduindu-se să creioneze, pe lângă publicarea actelor, și o judecată obiectivă – îi face cinste – asupra a ceea ce „moara” sinistrei instituții a încercat să facă.

Securitatea și fantezmele ei continuă, din nefericire, să ne domine prezentul. Istoriografia postcomunistă românească pare să nuși mai găsească pacea atunci când cercetează urmele dictaturii comuniste prin arhive, fiindcă ambiguitățile se țin lanț. Eșafodajul creat de Rău este atât de complex, încât fără o situație în contextul general, o asemenea documentație riscă să devină un libret de macabră operetă. Dar suntem oare condamnați pur și simplu să ne întoarcem la fabrica de impostură a sinistrei instituții și la memoria violențelor sale? De ce este atât de important să le studiem, la rece? Fiindcă există o ticăloșie a complicității care a permis regimului să dureze și poate oricând, prin amnezie, să ducă la pierderea discernământului, astfel ca răutatea să se repete.

Când prezentul nu mai poate fi simțit ca loc de har și redempțiune, s-a văzut cât de repede și de ușor se pot orienta conștiințele sub inspirațiile puterii. Fără miza morală și referința la Eternitate răutatea revine. Poate de aceea, ironia sorții face ca pandemia comunistă să nu fie nici azi spulberată din lume. Ea continuă să arate mirajul minții umane atrasă de o realitate sucită, alterată. Suntem deci invitați să vedem de ce moștenirea generației episcopului Aftenie nu se poate răscumpăra prin vanități romantice. Nimeni nu merge la moarte dacă nu are simțul sufletesc că omul e mult mai mult decât trupul, decât chiar siguranța sănătății sale medicale; că e mai mult decât un compromis lumesc, o idee politică sau un calcul utilitar.

+ Mihai Frățilă
Episcop greco-catolic de București